

Om amerikanske baser i Danmark.

Af Carsten Andersen d. 1. marts 2023

I forbindelse med det såkaldte nationale kompromis i februar 2022 oplyste Mette Frederiksen, at der forhandles med USA om en aftale om udstationering af amerikanske styrker og materiel i Danmark.

Detaljerne om en bilateral baseaftale er hemmelige. Derfor er det godt, at vi i dag har Bitte Vatvedt fra den norske Aksjon mot baseavtale med USA, der ved mere om, hvad en baseaftale indebærer.

Om suverænitet, myndighed og retshåndhævelse.

I NATO's SoFa aftale, der handler om status for udstationerede styrker fra medlemslande i NATO er bestemt, at det udsendende lands myndighed kan behandle og straffe de udsendte soldater for brud på det udsendende lands militære lovgivning, mens det modtagende land kan behandle og straffe udsendte soldater for overtrædelse af modtagerlandets civile lovgivning begået i modtagerlandet.

Folketinget har derfor i 1955 vedtaget at :

"I det i overenskomstens (SoFa) artikel VII angivne omfang og i overensstemmelse med de i nævnte artikel indholdte bestemmelser kan overenskomstdeltagernes militære myndigheder udøve kriminel og disciplinær jurisdiktion på dansk, herunder også grønlandsk territorium."

Det er måske rimeligt nok, og ikke et stort problem. Suverænitetsproblemet opstå, når vi taler om bilaterale aftaler, baser og vedvarende udstationering af amerikansk militær.

Her viser aftaler i andre lande en hel anden suverænitetsafgivelse. Her får amerikanske styrker ret til at bruge magt, inklusive væbnet magt, og dømme og straffe efter amerikansk lov samt at forsvare amerikansk personel, baser og materiel i modtagerlandet. Det kan, så vidt jeg har forstået også gælde forsvar mod protester, der er lovlige efter modtager landets lovgivning. Og det er amerikanske myndigheder, ikke modtagerlandets myndigheder, der skal vurdere om amerikanernes magtudøvelse er lovlig.

USA tillader normalt ikke, at amerikansk militær indsat i andre lande kan retsforfølges og dømmes af andre end USA.

Frederik Harhoff siger: "Hvis amerikanske soldater eksempelvis begår forbrydelser i Danmark, vil USA selv efterforske forbrydelsen og beslutte, om der kan rejses tiltale. Dermed overflyttes retten til at efterforske forbrydelser begået på dansk jord fra dansk politi til amerikanske myndigheder "

Det er en suverænitetsafgivelse vedrørende retshåndhævelsen, som vi ikke skal acceptere.

Vi ønsker, at det er dansk lovgivning, dansk politi og danske domstole, der alene afgør og håndhæver, hvad der er lov og ret i Danmark.

Om suverænitet og sikkerhed.

Et andet suverænitetsspørgsmål vedrører Danmarks sikkerhed. Her har vi erfaringer fra 1953, hvor USA ville udstationere jagere og bombefly i Danmark, men Danmark endte med at sige nej tak, fordi USA ikke ville give Danmark indflydelse på, hvad flyene skulle bruges til, og end ikke acceptere, at det skulle være til forsvar af Danmark. Den danske regering frygtede dengang, at udstationering af amerikanske fly til angrebsformål og evt. militære angrebsoperationer fra baser i Danmark ville øge faren for angreb på Danmark. Samtidig ville Danmark miste sikkerhedspolitisk handlefrihed og suverænitet, og oprettelsen af udenlandske baser på dansk jord ville møde modstand i en stor del af den danske befolkning.

Det er således et 70 år gammelt dansk princip vedrørende sikkerhedspolitik og suverænitet, at vi ikke vil have udenlandske baser i fredstid, fordi regering og folketing selv vil bestemme, hvad der skal ske i Danmark.

Der blev dog året efter indgået aftale om udstationering af amerikanske flystyrker, men kun i krise- og krigstid.

Nu kender vi jo ikke den danske baseaftale, men erfaringen fra 1953 og fra baseaftaler i andre lande viser, at amerikanerne ikke vil acceptere begrænsninger på deres militære handlefrihed på og ud fra baserne.

Det er en sikkerhedspolitisk suverænitetsafgivelse, som vi ikke skal acceptere.

Det er alene Danmarks regering og folketinget, der skal bestemme hvilke militære operationer, der skal udgå fra dansk territorium.

Om suverænitet og atomvåben

Et særligt aspekt i dette er spørgsmålet om atomvåben

Danmark sagde i 1957 nej til udstationering af atomvåben.

I 1957 ønskede USA og NATO, at placere atomvåben i Danmark. Danmark sagde officielt nej til at have atomvåben i fredstid. Regeringen lovede befolkningen det. Det har siden været officiel dansk politik, som politikerne ikke siden har turdet åbent at bryde.

Det var det politikerne sagde til befolkningen og som Mette Frederiksen stadig siger.

Modstanden var mest i ord. Det var det, som man sagde til befolkningen og officielt mente. Blandt magthaverne er det nok sådan, at udenrigs- og sikkerhedspolitik anses for så vigtigt, at det ikke er noget befolkningen skal blande sig i.

Der blev i hvert fald opstillet NIKE missiler på Sjælland, som godt nok officielt var beregnet til konventionel ammunition, men som var konstrueret og beregnet til atomsprængladninger. Mandskabet til batterierne blev trænet i atomkrig. Atommissilerne blev opbevaret lige syd for grænsen, så de hurtigt kunne køres ind under eller op til en krise.

Og på Grønland har amerikanerne jo Thulebasen. Hans Hedtoft lod amerikanerne forstå, at de helst ikke skulle spørge eller informere Danmark vedr. atomvåben på basen. Amerikanerne forstod det, og havde hemmeligt atombevæbnede fly, der brugte basen. Så længe, det var hemmeligt, var alt godt for den danske regering.

I 80'erne, hvor frygten for - og modstanden mod atomvåben var stor, var der megen fokus på, om amerikanske flådefartøjer, der kom til danske havne, havde atomvåben ombord. Regeringen nægtede at spørge amerikanerne om det, eller indskærpe, at de ikke måtte have atomvåben i dansk territorialfarvand. Det ville være fornærmende, sagde politikerne, for vore allierede kendte jo Danmarks politik om ingen atomvåben på dansk jord.

Vi ved nu, at amerikaneren i hemmelighed har haft udstationeret atomvåben på deres baser i lande, som var klart imod atomvåben, blandt andet i Japan.

Nu siger Mette Frederiksen til danskerne, at der ikke må være atomvåben med, når amerikanske militær og materiel udstationeres i Danmark. Jeg ved ikke, om hun tør sige det til amerikanerne. Jeg er sikker på, at Danmark ikke får lov at kontrollere det, og end ikke vil bede om at få lov at kontrollere. Det ligger i baseaftalerne, at det, der er på baserne, og det der sker på baserne, er noget amerikanerne bestemmer, og som værtslandet ikke skal blande sig i. Jeg regner med, at holdningen i regeringen og militæret stadig er, at så længe, det holdes hemmeligt, er alt godt.

Om Danmarks sikkerhed.

Man må spørge sig selv, hvorfor i alverden vil politikerne dog afgive så meget af dansk suverænitæt, og hvorfor vil de overlade så betydende myndighed og beslutningsret til amerikanerne?

Det vil de, fordi regeringen og stort set alle folketingets partier tror på, at dansk sikkerhed bedst opnås ved at tækkes amerikanerne og følge dem blindt.

Det er altså for Danmarks sikkerheds skyld, at vi skal have en baseaftale. Og hvorfor er vi så i mod det?

Det er vi fordi Danmark og USA har forskellige sikkerhedspolitiske interesser.

Hvis de danske stræder og bælter bliver spærret i en konflikt med Rusland, så er det ikke USA, men Danmark, der risikerer ødelæggelse. Hvis amerikanerne fra baser i Danmark angriber eller truer Rusland, så er det i første række Danmark, der risikerer ødelæggelse.

Danmark (og Europa) skal leve med Rusland som nabo. Det er klart i vores sikkerhedspolitiske interesse, at det kan ske fredeligt. USA derimod taber ikke noget, men tjener milliarder af dollars på en krig i Europa.

Denne geografisk betingede interesseforskel forklarer også, hvorfor USA arbejdede for en optrapning af konflikten med Rusland, mens Frankrig og Tyskland var tøvende og længe søgte en diplomatisk løsning på Ukraine-krisen.

Carsten Andersens talepapir til møde i Aarhus mod Krig og Terror d. 1. marts 2023

Hvad kan vi gøre?

Jeg tror, vi har mulighed for at skabe en folkelig modstand, der kan påvirke dansk politik, fordi suverænitetets afgivelsen er langt ud over, hvad, den almindelige dansker synes, er rimeligt.

Hvis vi skal lykkes med at opbygge en folkelig modstand mod suverænitetetsafgivelse og mod øget konfrontation, oprustning og krigsfare, så kræver det, at vi får hul igennem, så vi kan forklare og afsløre, hvad politikerne har gang i.

Det er ikke nok, at vi argumenterer mod suverænitetetsafgivelse vedrørende myndighed og retshåndhævelse. Men på det område har vi en fordel ved, at vi ikke er oppe imod en massiv propaganda for suverænitetetsafgivelse.

Vi er også nødt til at komme igennem med diskussionen om Danmarks sikkerhedspolitiske interesser og om atomvåbnene. Det er sværere på grund af krigspropagandaen, men det er nødvendigt, for ellers vil politikerne på grund af sikkerhedspolitikken acceptere amerikanernes betingelser om myndighed og retshåndhævelse.

Sikkerhedspolitikken overtrumfer alle andre hensyn. Det har vi også set i forhold til klimaindsats og velfærd.

Så for vores sikkerheds skyld, stop baseaftalen. Den er farlig